

यास्ते मा रिषन्प्राशितारः AV. 11, 1, 32.

पुरीष्य (wie eben) adj. 1) Beiw. des Feuers, nach den Comm. entweder so v. a. चित्य von dem Mörtel u. s. w. des Altars, oder so v. a. पशव्य nach der fahrenden Habe benannt. Anknüpfungen an die letzte Auffassung zeigt VS. 3, 40; gleichwohl dürfte die zu Grunde liegende Bedeutung sein: in loser Erde —, in Schutt oder Geröll wohnend; vgl. namentlich: ये ऽग्नेः पुरीष्याः प्रविष्टाः पथिवीमन्त् TS. 5, 3, 2, 5. पृथिव्याः सधस्थोदधिं पुरीष्यमङ्गस्वदा भर VS. 11, 9, 16, 30, 72. पुरीष्यसो ऽग्नेः प्रावणोभिः सजोषसः RV. 3, 22, 4. Buig. P. 6, 18, 3. — 2) kothig: प्राणास्त इमे ऽवाचो रेतस्यो मूच्यः पुरीष्यः Ait. Br. 1, 20. — 3) so v. a. पुरीषिन् 3: पुरीष्य इति वै तमाङ्ग्यः अयं गच्छति Cat. Br. 2, 1, 4, 7.

पुरीष्यवाहन (पु० + वा०) ved. adj. P. 3, 2, 65. — Vgl. पुरीषवाकण.
 पुरु (von 1. पर) Uṅādis. 1, 24. 1) adj. nur die Formen पुरु, पुत्रणि. पुत्रणाम् und das f. पूर्वो in verschiedenen Casus; viel, reichlich AK. 3, 2, 13. H. 1426. an. 2, 440. Med. r. 58. Halā. 4, 14. Dharm. bei Uṅādis. योजना पुरु RV. 2, 16, 3. शर्म पुत्रणि 25, 5, 3, 30, 13. पुत्र मरुता 4, 28, 3. वसु 31, 8. वरोसि 6, 62, 2. आ समुद्राणि पप्रथुः पुत्रणि 72, 3. को वामय पुत्रणामा वत्रे मत्यानाम् 5, 74, 7. 6, 43, 29. 1, 36, 1. AV. 5, 1, 2. मकीरस्य प्रपोतयः पूर्वोक्त प्रशस्तयः 6, 43, 3. पुरो बिभेद पूर्वोः 2, 14, 6. पूर्वोरेको अघयत्पीप्यानाः 3, 1, 10, 7, 9, 15, 3. शरदः 4, 18, 4. 22, 4. इषः 6, 1, 12. f. pl. Menge: उक्तं पूर्वेषु पूर्व्यं क्वन्ते वाससातपे RV. 5, 33, 6. अयं वासपद्यतेनं पूर्वोः 6, 39, 4. 10, 68, 12. पूर्वोभिर्जनुषे गिरः 5, 39, 4. Auffallend ist die Dual-Form: मात्रे नु ते सुमिते इन्द्र पूर्वो यौर्मन्मना पृथिवी काव्येन 10, 29, 6 und wohl für eine fem. Form von पूर्व्य zu halten. adv. पुरु viel, oft, sehr: पुरु त्वा द्वाश्रान्वेषि RV. 1, 130, 1. क्षेत्रं पुरु अन्द्रम् (vgl. aber पुरु अन्द्र) 3, 34, 15. पुत्र यच्छंसममताम् आवत् 1, 166, 13. पुत्र शंसेन वावधुष्ट इन्द्रम् 10, 73, 2. bei einem compar. 1, 127, 3. bei einem superl.: पुरु सखिभ्य आसुतिं करिष्यः 7, 97, 7. सिमा पुरु allenthalben 8, 4, 1. पुत्ररु sehr weit, weit und breit 23, 16. पुरु तिरः weithin, weither: आ वा रथौ यातु। पुत्र चिदस्मयुस्तिरः 5, 74, 8. तिरः पुत्र चिद्वजोसि 3, 58, 5. 10, 10, 1. पुरु विश्व durchaus jeder, aller und jeder: पुरु विश्वानि जूर्वन् 1, 191, 9. 7, 62, 1. दुर्गे चन धियते विश्व आ पुरु ज्ञो यो अंस्य तर्विषीमचुक्रुधत् 5, 34, 7. bei Zusammensetzungen mit पुरु noch weiter steigernd: पुत्र पुरुहूत 8, 2, 32. 16, 7. पुत्र पुरुभुजा 5, 73, 1; vgl. पूर्वोभिः पुरुभोजसा 8, 22, 16. superl. पुरुतम, mit metrischer Dehnung पुत्रतम, überaus viel, — häufig, — fleissig (Etwas thugend oder erscheinend), frequentissimus, oft sich wiederholend: पुरुतमा दृशे वाम् 1, 124, 6. कारु 3, 39, 7. 6, 21, 1. अयम् वा पुरुतमो रपीयच्छतममवसे लोकवीति 3, 62, 2. 4, 44, 1. 8, 53, 11. 91, 7. वचोसि 6, 32, 1. गीः 7, 73, 1. adv. zum vielsten Male d. h. auf's Neue wieder, wiederholt: इदम् त्यत्पुरुतमं पुरस्ताड्योतिस्तमसा वयुनोवदस्थात् 4, 51, 1. यद्वावानं पुरुतमं पुरावाट् 10, 74, 6. 23, 6. 5, 36, 5. Kirt. Ça. 4, 2, 43. Im Epos und später finden wir das Wort nur am Anfange einiger Nomina propria; es taucht aber im Buig. P., welches überhaupt seltene Wörter und Wortformen mit Vorliebe gebraucht, wieder auf, aber auch hier erscheint es (als adj. und als adv.) nur am Anfange von comp.: पुरुक्या grosser Mitleid 5, 23, 10. ऽशक्ति adj. viele Kräfte besitzend 2, 4, 7. ऽरुज् adj. vielen Krankheiten unterworfen 7, 21. ऽदय adj. viel Mitleid heitzend 3, 31, 18. ऽलम्पट् sehr geil 7, 13, 70. ऽप्रौढ 3, 2, 9. ऽदस्यवो ज-

नाः sehr räuberisch (चौरवज्रलाः Comm.) 1, 18, 44. — 2) m. a) Blütenstaub H. an. Med. Dharm. a. a. O. — b) die Himmelswelt H. an. Med. — c) N. pr. eines alten Fürsten H. an. Med. MBu. 2, 122. eines Sohnes des Jajāti von der Çarmishthā Çik. 7, 4, 12 (82 ist des Versmaasses wegen die Lesart पूरुम् vorzuziehen). VP. 413. fgg. 447. N. pr. eines Sohnes des Manu Kākshusa von der Naḍvalā VP. 98. Buig. P. 4, 13, 16. 8, 5, 7. Märk. P. 76, 53. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva von der Sahadevā Buig. P. 9, 21, 52. Vgl. die ältere Form पूरु (so ist auch P. 4, 1, 168, Vārt. 2 mit der ed. Calc. zu lesen). Aus den Zusammensetzungen पुरुदंसम् und पुरुहूत hat man fälschlicher Weise auf einen Asura Puru geschlossen; vgl. Uṅādis. 1, 24. — d) N. pr. eines Flusses Çabdā, im ÇKDa. (नदीभेदे त्रि wohl nur Druckfehler für न० त्रि).

पुरुकुत्स (पु० + कु०) m. N. pr. eines Mannes: पुरो वसिन्पुरुकुत्साय दर्दः RV. 1, 63, 7. 112, 17. यूनै वृत्रं पुरुकुत्साय रन्धीः 174, 2. 6, 20, 10. oxyt. mit dem patron. Aikshvāka Çr. Br. 13, 5, 3, 5. — Pravarādis. in Verz. d. B. H. 56, 19. MBu. 2, 324. R. Gorr. 2, 116, 30. eines Sohnes des Māmdhātā Hariv. 714. 999. VP. 9. 363. 370. Buig. P. 9, 6, 38. 7. 2. — Vgl. पौरुकुत्स. पौरुकुत्सि.

पुरुकुत्सव (पु० + कु०) m. N. pr. eines Feindes des Indra Gārupa. P. 87 nach ÇKDa.

पुरुकुत्सानी f. N. pr. eines Weibes (viell. Gattin des Purukutsa; vgl. इन्द्राणी u. s. w.) RV. 4, 42, 9.

पुरुकृत् (पुरु + कृत्) adj. viel thugend, wirksam: Indra RV. 1, 53, 3. 2, 13, 8. Soma 9, 91, 5. mehrend: गवाम् 8, 50, 6.

पुरुकृत्वन् (पुरु + कृ०) adj. dass.: Indra RV. 6, 32, 3.

पुरुजु (पुरु + 2. तु) adj. nahrungsreich: Agni RV. 1, 68, 10. 3, 23, 2. उद्वायो अण्यो सदनें पुरुजोः 3, 34, 21. ऋतावा स पुरुजुः 10, 7, 4. रायस्पोषः 2, 40, 4. 4, 29, 5. रपि 34, 10. 6, 68, 6 und oft. Soma 9, 91, 5. Indra 6, 19, 5. 10, 74, 5. 128, 8. वीर्यं VS. 27, 20.

पुरुजुर्त्सि (पुरु + जूर्त्सि) adj. Vielen willkommen: Indra RV. 6, 34, 2.

पुरुचेतन (पुरु + चे०) adj. Vielen sichtbar oder sehr augenfällig: Agni RV. 6, 16, 19. Indra TBa. 2, 4, 1, 2. 3, 5.

पुरुज 1) adj. viel Halā. 4, 16. Vgl. पुरुकृ. — 2) (पुरु + ज) m. N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Sugānti, Buig. P. 9, 21, 31; vgl. पुरुजोति. पुरुजानु.

पुरुजार्त्त (पुरु + जार्त्त) adj. nach Sās. vielfach erscheinend: Arjaman RV. 7, 33, 2.

पुरुजाति (पुरु + जा०) m. N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Sugānti, Hariv. 1777. Vāsu-P. in VP. 433, N. 43. — Vgl. पुरुज, पुरुजानु.

पुरुजानु (पुरु + जानु) m. N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Sugānti, VP. 433. — Vgl. पुरुजाति und पुरुज.

पुरुजित् (पुरु + जित्) m. N. pr. eines Helden auf Seiten der Paṇḍu. eines Bruders des Kuntibhoḡa. MBu. 2, 331. 7, 1103. 8, 172. Bhaḡ. 1, 5. N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Rukaka, Buig. P. 9, 23, 33 eines Sohnes des Ānaka 24, 40.

पुरुषामन् (पुरु + ना०) adj. vielnamig: Indra RV. 8, 82, 17. AV. 6, 99, 1.

पुरुषार्थे (पुरु + नीथ) n. vielstimmiges Lied, Chorgesang: पुरुषार्थे